

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs VII. Vtrum Diabolus sit caput omnium malorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82325)

caput Ecclesiae propria virtute & autoritate; alij vero dicuntur capita, inquantum vices gerunt Christi, quod probatur autoritate Apostoli. 2. Cor. 2. & 5. ut patet in textu.

Expositio Textus.

MOVET Mediana duas dubitationes, alteram circa primam, & alteram circa secundam conclusionem D. Tho. quibus optime satisfacit. Vide etiam, quae breuiter circa eandem dubitationes scribunt Val. & Suar. *super hoc art.* & ante eos Ioannes de Turrecremata, lib. 1. de Ecclesia, cap. 52. ubi notat nomen capituli dupliciter dici, scilicet communiter & proprie: & priori quidem modo dupliciter (inquit) sumitur: Vno modo prout dicitur solam excellentiam perfectionis: & hoc modo omne, quod est nobilissimum & perfectissimum in quacunque natura dicitur caput: sicut Leo in animalibus. Alio modo, prout solam dicitur rationem principii, & hoc modo omne principium viae dicitur caput viae, & fons dicitur caput fluminis: & eadem ratione tota Trinitas dicitur caput Christi, quatenus homo est: quoniam ex ea veluti ex primo ac plenissimo fonte deriuatur omnia dona in humanitate Christi, & ideo prima Cor. 1. dicitur *Caput Christi Deus*: & hoc eodem modo dicitur Deus & tota Trinitas caput Ecclesiae: quoniam ab ipsa fonte deriuatur omnis influentia deriuatur. Secundo dicitur (ut ait idem author) caput proprie, prout scilicet cum ratione principii dicitur uniformitatem naturae cum eo, cuius est caput: & hoc modo (inquit) soli Christo conuenit esse caput Ecclesiae: Quod verum est, non tamen quatenus dictio *solus* excludit patrem & Spiritum sanctum, quibus hoc modo non competit hoc nomen capituli: sed etiam quatenus eadem dictione *solus* excluduntur ceteri homines: nullus enim hominum est primum principium eorum donorum spiritualium, quae ceteris hominibus communicantur: nec ullus est hominum, qui moralem scilicet per merita condignum, aut physicam in alios habeat influentiam, nisi ad modum instrumenti separati. Vide etiam eundem authorem in secundo libro eiusdem summi, c. 20. ubi ex multis Sanctorum dictis probat Petrum recte caput Ecclesiae nuncupari.

Circa respons. ad 3. vide ea quae scribit idem author in eodem lib. 2. cap. 17. & 19. ubi probat & aduersus haereticos defendit Petrum recte dici fundamentum Ecclesiae: quod de omnibus etiam Apostolis diuina scriptura testatur dicens Apoc. 21. *Et murus Civitatis habens fundamenta duodecim*, & in ipsis duodecim nomina Apostolorum, & Agni. Singulari tamen quodam modo Petro inter Apostolos conuenit nomen fundamenti, de quo Turrecremata in allegariis tribus capitulis satis copiose dissecit. Agit hic Alvarez de merito Christi a disp. 42. v. 3. ad 50. inclusivae: sed harum disputationum propria sedes est infra q. 19. a. 3. & 4.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Diabolus sit caput omnium malorum.

infra a. 3. c. **A**D septimum sic proceditur. Videtur, quod Diabolus non sit caput malorum. Ad rationem enim capituli pertinet, quod influat sensum, & motum in membra: ut dicitur quaedam glossa super illud ad Ephes. 1. *Ipsam dedit caput*, &c. Sed Diabolus non habet virtutem influendi malitiam peccati: quod ex voluntate peccantis procedit. Ergo Diabolus non potest dici caput malorum.

Præterea: Per quodlibet peccatum fit homo malus. Sed non omnia peccata sunt à diabolo. Quod quidem manifestum est de peccatis demonum, qui non ex persuasione aliterius peccaverunt. Similiter etiam nec omne peccatum hominis ex diabolo procedit: dicitur enim in lib. de Ecclesiasticis dogmatibus. Non omnes cogitationes nostra mala, ca. 82. to. 3. semper diaboli instinctu excitantur: sed aliquoties ex motu operis. Augustinus. Tu arbitrij nostri emergunt: ergo diabolus non est caput omnium malorum.

Asum est de peccatis demonum, qui non ex persuasione aliterius peccaverunt. Similiter etiam nec omne peccatum hominis ex diabolo procedit: dicitur enim in lib. de Ecclesiasticis dogmatibus. Non omnes cogitationes nostra mala, ca. 82. to. 3. semper diaboli instinctu excitantur: sed aliquoties ex motu operis. Augustinus. Tu arbitrij nostri emergunt: ergo diabolus non est caput omnium malorum.

Præterea: Vnum caput vni corpori praeficitur. Sed tota multitudo malorum non videtur habere aliquid, in quo vniantur: quia malum malo contingit esse contrarium: contingit etiam ex diversis defectibus, ut Dionysius dicit 4. cap. de Divin. nomin. Non ergo diabolus potest dici caput omnium malorum.

Sed contra est, quod super illud Job. 18. *Memoria illius pereat de terra*: dicit glossa. De vnoquoque iniquo dicitur, ut ad caput, id est diabolum reuertatur.

Respondetur dicendum, quod sicut supra dictum est, caput non solum interius influat membris, sed etiam exterius gubernat, eorum actus dirigendo ad aliquem finem. Sic ergo potest dici aliquis caput alicuius multitudinis, vel secundum vtrumque, scilicet secundum interiorem influxum, & exterioriorem gubernationem: & sic est Christus caput Ecclesiae, ut dictum est. Vel secundum exterioriorem gubernationem: & sic quilibet princeps, vel praelatus est caput multitudinis sui subiectae. Et per hunc modum dicitur diabolus caput omnium malorum: nam, ut dicitur Job. 41. ipse est Rex super vniuersos filios superbiae. Pertinet autem ad gubernatorem, ut eos quos gubernat, ad suum finem adducat: finis autem diaboli est auersio rationalis creature à Deo: unde, & à primo ipso hominem ab obedientia diuini precepti remouere tentauit. Ipsa autem auersio à Deo, habet rationem iniuriae, inquantum appetitur sub specie libertatis, secundum illud Hierem. 2. *A seculo confregisti iugum, rupisti vincula*, & dixisti, non seruiam. Inquantum igitur ad hunc finem à iugum adducuntur peccando, sub diaboli regimine, & gubernatione cadunt: & ex hoc dicitur eorum caput.

Ad primum ergo dicendum, quod licet diabolus interius non influat rationali menti: tamen suggerendo inducit ad malum.

Ad secundum dicendum, quod gubernator non semper suggerit singulis, ut sua voluntati obediant, sed preponit omnibus signum suae voluntatis: ad cuius sequelam aliqui exierunt in malum, alij propria sponte. Sicut patet in duce exercitus, cuius vexillum sequuntur milites etiam nullo persuadente. Sic igitur primum peccatum diaboli (quia ab initio peccat, ut dicitur 1. Ioan. 3.) propositum est omnibus ad sequendum: quod quidam imitantur per suggestionem ipsius, qui dam propria sponte absque vlla suggestionem. Et secundum hoc omnium malorum caput est diabolus, inquantum ipsum imitantur: secundum illud Sap. 2. *Inuidia diaboli mors introiit in orbem terrarum*: imitantur autem illum, qui sunt ex parte illius.

Ad tertium dicendum, quod omnia peccata conueniunt in auersione à Deo, licet ab inuicem differant, secundum conuersionem ad diuersa commutabilia bona.

Sensus quaestio.

EDIABOLI nomine intelligitur princeps demoniorum: ut ex dicendis patebit.

Forma Textus.

PRAEMISSA distinctione respondetur quaestio vnica conclusione.

Distinctio est: Aliquis potest dici caput alicuius multitudinis dupliciter: Vno modo secundum interiorem & exteriorem gubernationem simul: Alio modo secundum solam exteriori gubernationem. Probat primo haec distinctio: Quia caput non solum interius influat membris, sed etiam exterius gubernat eorum actus dirigendo ad aliquem finem. Deinde declaratur exemplo Christi: qui primo modo est caput Ecclesiae, & exemplo cuiuslibet

principis vel praelati, qui secundo modo est caput A multitudinis sibi subiecta.

CONCL. est: Diabolus est caput omnium malorum secundo modo, videlicet secundum exteriorē gubernationem: Probatur primo auctoritate scripturā Iob. 41. dicentis: Ipse est rex super omnes filios superbiae: secundo ratione: Quia ad gubernatorem pertinet, ut eos quos gubernat, ad suum finem adducat: Sed Diabolus omnes malos ad suum finem adducit: ergo. Maior patet ex dictis. Minor vero probatur: quia finis Diaboli est auersio rationalis creaturae à Deo: ad quem finem adducuntur homines peccando: ergo: Diabolus omnes malos ad suum finem adducit: Consequentia relinquitur, ut nota: Anteced. vero quo ad primam partem probatur: quia Diabolus à principio hominem ab obediētia diuini praecepti remouere tentauit: secundo declaratur explicando modum, quo auersio à Deo habeat rationem finis: habet enim (inquit S. D.) rationem finis, in quantum appetitur sub specie libertatis: quod probatur ex illo Hierem. 2. à saeculo confregisti iugum, rupisti vincula, & dixisti, non seruiam. Secunda vero pars antecedentis non eget probatione.

Expositio Textus.

C A I E T. in sequenti artic. docet nomen Diaboli hic non sumi pro vno aliquo Diabolo solo, sed pro toto ordine Diabolico, vel certe pro Lucifer, ut continet totum ordinem Diabolicum: ita ut sensus sit: Diabolus, hoc est Lucifer cum suis, vel ordo Diabolicus est caput omnium malorum hominum: & huic sensui attestantur (inquit) tentationes hominum, quae non ab aliquo vno Diabolo fiunt: Sed alij expositores affirmant hic nomine Diaboli intelligi principem Daemoniorum: ita Med. Valentia & Suar. super hoc art. Ratio, quam affert Med. est: quia S. D. in probatione conclusionis affert dictum illud Iob. 41. Ipse est rex super omnes filios superbiae, ubi illud pronomen ipse principem daemoniorum designat. Addit Suarez rationem: quia Lucifer omnes superat malitia, & omnes aliquo modo ad peccandum induxit, vel per se vel per alios: ut patet ex 1. p. q. 63. a. 8. & quest. 109. & 114. & 1. 2. q. 10. & 80. & confirmatur primo: quia Lucifer dicitur princeps huius mundi Ioannis 12. & 14. Nunc princeps huius mundi eiecitur foras: Secundo, quia videtur hic sensus satis aperte colligi ex resp. ad 2. Probari potest etiam haec sententia ex conditionibus capitis superius explicatis, quae vni soli supposito absolute, vel in vno tali ordine, siue secundum vnam talem rationem capitis conueniunt: & ideo nec Christus cum ministris dicitur Ecclesiae caput, nec Deus cum principibus & praelatis dicitur caput hominum aut Ecclesiae, nec Summus Pontifex cum Episcopis dicitur vnum Ecclesiae caput, licet quilibet in suo ordine sit & dicatur non improprie caput: ergo neque totus ordo daemoniorum, neque Lucifer, ut continens totum ordinem daemoniorum, poterit proprie dici caput omnium malorum, licet quilibet ex principantibus demonibus sit caput in ordine suo. Nec obstat, quod non solus Lucifer, sed etiam alij tentant: id enim agunt ut principis sui ministri.

Quare hic Aluar. disp. 41. An per peccatum primi parentis vel aliorum hominum diabolus acquirit specialem aliquam potestatem, aut dominium regum super homines, ratione cuius dicitur rex eorum & caput? Sed quia locus huius questionis proprius, ubi tractatur à D. Tho. & eius expositoribus, est in q. 49. a. 2. ideo illuc vsque differatur.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Antichristus etiam possit dici caput omnium malorum.

A D octauum sic proceditur. Videtur, quod Antichristus non sit caput malorum. Vnus enim corporis non sunt diuersa capita. Sed diabolus est caput multitudinis malorum. Non ergo Antichristus est eorum caput. Præterea: Antichristus est membrum diaboli. Sed caput distinguitur à membris: ergo Antichristus non est caput malorum.

Præterea: Caput habet influentiam in membra. Sed Antichristus nullam habet influentiam in malos, qui eum praecesserunt. Ergo Antichristus non est caput malorum.

Sed contra est, quod Iob. 21. super illud, Interrogate quem libet de viatoribus, dicit glossa. Dum de omnium malorum corpore loqueretur, subito ad omnium iniquorum caput Antichristum verba conuertit.

Respondendo dicendum, quod sicut supra dictum est, in capite naturali tria inueniuntur, scilicet ordo, perfectio, & virtus influendi. Quantum igitur ad ordinem temporis, non dicitur Antichristus esse malorum caput, quasi eius peccatum praecesserit, sicut praecessit peccatum diaboli. Similiter etiam non dicitur esse caput malorum propter virtutem influendi: etsi enim aliquos sui temporis ad malum sit conuersurus, exterius inducendo: non tamen illi, qui ante eum fuerunt, ab ipso sunt in malitiam induciti, nec etiam eius malitiam sunt imitati, unde secundum hoc non possit dici caput omnium malorum, sed aliquorum. Relinquitur ergo, quod dicatur caput omnium malorum propter malitiam perfectionem. Unde super illud secunda ad Thessal. 2. Ostendens se tanquam sit Deus, dicit glossa. Sicut in Christo omnis plenitudo diuinitatis inhabitauit, ita in Antichristo omnis malitiae plenitudo: non quidem ita quod humanitas eius sit assumpta à diabolo in vnitatem personae, sicut humanitas Christi à filio Dei: sed quia Diabolus suam malitiam eminentius ei infuset suggerendo, quam omnibus alijs. Et secundum hoc omnes alij mali, qui praecesserunt, sunt quasi quadam figura Antichristi: secundum illud 2. ad Thess. 2. Mysterium iam operatur iniquitatis.

Ad primum ergo dicendum, quod Diabolus, & Antichristus non sunt duo capita, sed vnum, quia Antichristus dicitur esse caput, in quantum plenissime inuenitur in eo impressa malitia diaboli. Unde super illud secunda ad Thessal. 2. Ostendens se tanquam sit Deus, dicit glossa. In ipso erit caput omnium malorum, scilicet Diabolus, qui est Rex super omnes filios superbiae. Non autem dicitur in eo esse per vnitatem personalem, nec per intrinsecam inhabitationem opera Aug. (quia sola Trinitas menti illabitur, ut dicitur in lib. de trinitate 3. Ecclesi. dog.) sed per malitiam effectum.

Ad secundum dicendum, quod sicut caput Christi est Deus, & tamen ipse est caput Ecclesiae (ut supra dictum est) ita Antichristus est membrum diaboli, & tamen est caput malorum.

Ad tertium dicendum, quod Antichristus non dicitur caput omnium malorum propter similitudinem influentiae, sed propter similitudinem perfectionis. In eo enim diabolus quasi malitiam suam ducit ad caput per modum, quo dicitur aliquis ad caput suum propositum ducere cum illum perfecerit.

Forma Textus.

PRÆMISSIS conditionibus capiti naturali conuenientibus respondetur quaesito triplici conclusionem. Conditiones capitis naturalis sunt ordo, perfectio & virtus influendi.

PRIMA CONCL. est: Quantum ad ordinem temporis non dicitur Antichristus esse malorum caput. Probatur: Quia eius peccatum non praecessit, sicut praecessit peccatum Diaboli.

SECVN-